

บทที่ 4

วิธีการจัดแสงเพื่อถ่ายภาพวัตถุสิ่งของต่างๆ ในสตูดิโอเพื่อการโฆษณา

แสงไฟที่ใช้ในการจัดแสงเพื่อถ่ายภาพ

การจัดแสงสำหรับภาพถ่ายจะต้องสอดคล้องกับแสงและเงาที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ภาพถ่ายทั่วๆ ไปจึงมีเงาเพียงเงาเดียว เพราะการจัดแสงให้เกิดเงามากกว่าหนึ่งแห่งจะทำให้ดูผิดธรรมชาติ ขาดความน่าเชื่อถือและยังรบกวนความรู้สึกคนดูด้วย อย่างไรก็ตามแสงไฟที่ใช้ในการจัดแสงแต่ละครั้งจะมากกว่าหนึ่งดวง โดยไฟแต่ละดวงจะทำหน้าที่เฉพาะของตน ทั้งนี้เพื่อให้ภาพที่มีแสงและเงาที่สามารถถ่ายทอดสิ่งที่ถ่ายออกมาเป็นภาพถ่ายได้สวยงามและมีความหมายสมบูรณ์ตามที่ต้องการ โดยไม่ขัดกับหลักธรรมชาติและความรู้สึกของคนดู แสงไฟที่ใช้ในการจัดแสงเพื่อถ่ายภาพนั้นสามารถจำแนกออกเป็น 3 ประเภทตามหน้าที่ดังนี้²

1. ไฟหลัก (Key Light)
2. ไฟตกแต่ง (Highlight)
3. ไฟลบเงา (Fill Light)

1.ไฟหลัก คือ ไฟที่ให้แสงสว่างแก่สิ่งที่ถ่าย และเป็นไฟดวงที่จะก่อให้เกิดเงาในภาพขึ้น โดยทั่วไปจึงต้องเป็นดวงไฟที่ให้แสงสว่างกว่าไฟดวงอื่นๆ ทั้งหมด และประการสำคัญ ไฟหลักนี้จะเป็นดวงไฟที่กำหนดรูปแบบการจัดแสง เพราะทิศทางและรูปร่างของแสงและเงาจะเป็นเช่นไรนั้นขึ้นอยู่กับทิศทางและลักษณะของไฟหลักนี้

2.ไฟตกแต่ง เป็นไฟที่ใช้ตกแต่งสินค้าและส่วนต่างๆ ของภาพให้ดูสวยงาม มีชีวิตชีวาขึ้น ไฟตกแต่งมักเป็นไฟกระดิ่งดวงเล็กๆ ที่จะส่องไปยังจุดต่างๆ ตามต้องการ ไฟตกแต่งจึงมีได้หลายดวง นอกจากจะทำให้ภาพดูมีชีวิตชีวาขึ้นแล้ว ไฟตกแต่งยังช่วยแยกตัวสินค้าออกจากฉากหลัง หรือเน้นให้ตัวสินค้าดูเด่นขึ้น และยังช่วยเสริมให้เห็นลวดลายหรือลักษณะพื้นผิวของสินค้าชัดเจนขึ้นด้วย

² Eastman Kodak Company, Professional Photography Illustration Techniques 1.st.ed.(New York: Eastman Kodak Company,1978),p 34.

3.ไฟลบบเงา ไฟลบบเงาจะทำหน้าที่ให้แสงสว่างแก่ส่วนที่เป็นเงามืดในภาพ เพื่อให้มองเห็นรายละเอียดในส่วนนั้น หลักสำคัญของการให้แสงไฟลบบเงามีอยู่ว่าจะต้องไม่ก่อให้เกิดเงาอีก โดยทั่วไปจึงต้องใช้ไฟแสงนุ่ม เช่น แสงจากไฟฟลัด (Flood Light) แสงสะท้อนหรือแสงที่ผ่านการกรองแล้ว

ไฟทั้งสามประเภทที่กล่าวมาแล้วคือ ไฟหลัก ไฟตกแต่ง และไฟลบบเงา เป็นดวงไฟสำคัญที่ใช้ในการจัดแสงสำหรับการถ่ายภาพโฆษณาในทุกสถานการณ์ เพื่อให้ได้แสงและเงาของภาพที่ต้องการ ช่างภาพจะต้องจัดวางตำแหน่งไฟทั้งสามประเภทให้อยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม ส่วนในขั้นตอนการวางตำแหน่งดวงไฟนั้น ช่างภาพมักจะเริ่มต้นด้วยการวางตำแหน่งไฟหลักก่อน จากนั้นก็จัดวางไฟตกแต่ง แล้วจัดวางไฟลบบเงาเป็นขั้นสุดท้าย เพราะการเรียงลำดับการจัดไฟแบบนี้จะช่วยให้ช่างภาพสังเกตผลของแสงไฟแต่ละดวงได้ชัดเจน ทำให้สามารถควบคุมแสงและเงาที่เกิดจากไฟแต่ละดวงได้ง่ายขึ้น

การจัดแสงเพื่อถ่ายภาพวัตถุสิ่งของต่าง ๆ ในสตูดิโอเพื่อการโฆษณา

ในที่นี้จะขอกล่าวถึงเฉพาะการจัดแสงเพื่อการถ่ายภาพโฆษณาที่ต้องการแสดงลักษณะสินค้าที่ต้องการโฆษณาเพียงอย่างเดียว โดยพิจารณาถึงการจัดแสงที่เหมาะสมกับสินค้าแต่ละประเภทที่มีรูปลักษณะที่แตกต่างกัน ซึ่งภาพโฆษณาประเภทนี้จะต้องแสดงรูปร่าง ลักษณะ และคุณสมบัติของสินค้าที่มีส่วนจูงใจผู้บริโภค หลักสำคัญของการจัดแสงประเภทนี้จึงต้องคำนึงถึงความชัดเจนของสินค้าตลอดจนต้องสามารถถ่ายทอดสินค้าออกมาเป็นภาพถ่ายได้ใกล้เคียงกับลักษณะที่เป็นจริงมากที่สุด

การถ่ายภาพโฆษณาประเภทนี้ ต้องการความมีศิลปะและความสามารถของช่างภาพในการประกอบภาพและการจัดแสงเป็นพิเศษ เพราะสิ่งที่ปรากฏในภาพมิใช่เป็นสิ่งที่มีชีวิต แต่เป็นวัตถุและสิ่งของประเภทต่างๆ ช่างภาพจะต้องสามารถจัดแสงเพื่อถ่ายทอดลักษณะของตัวสินค้าออกมาให้ครบถ้วนตามที่เป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นรูปร่าง รูปทรง สี สัน พื้นผิว และที่สำคัญคือจะต้องจัดแสงและจัดวางสิ่งของที่ไม่มีชีวิตให้ดูน่าสนใจและเต็มไปด้วยชีวิตชีวาให้ได้

เพื่อที่จะให้การถ่ายภาพโฆษณาส่งผลลุล่วงไปได้ด้วยดีนั้น การเข้าใจเรื่องการจัดแสงอย่างเดียวคงไม่เพียงพอเพราะการที่ภาพจะมีแสงเงาเช่นใดนั้นนอกจากจะขึ้นอยู่กับ การจัดแสง ยังขึ้นอยู่กับ

กับรูปทรงและพื้นผิวของตัวสินค้าอีกด้วย³ ดังนั้นก่อนลงมือจัดแสง สิ่งแรกที่ต้องกระทำคือพิจารณาตัวสินค้าจนเข้าใจรูปทรงและพื้นผิว ตลอดจนจนลักษณะพิเศษของสินค้าที่ต้องการแสดงออกในการถ่าย และสังเกตดูว่าแสงและเงาในลักษณะใดจะมีผลทำให้มองเห็นสินค้านั้นเป็นเช่นไรบ้าง เพราะการพิจารณาสินค้าภายใต้การจัดแสงในลักษณะต่างๆ จะทำให้เห็นสินค้าในแง่มุมที่ต่างออกไป ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเข้าใจและสามารถกำหนดรูปแบบที่เหมาะสมได้ในภายหลัง

สินค้าที่มีพื้นผิวต่างกันย่อมต้องใช้การจัดแสงที่ไม่เหมือนกัน โดยทั่วไปพื้นผิวของสินค้าจะไม่มีคุณสมบัติเพียงอย่างเดียวหนึ่ง แต่มักจะประกอบด้วยหลายลักษณะ เช่น เครื่องปั้นดินเผาที่มีพื้นผิวหยาบและแข็งกระด้าง ในขณะที่เดียวกันก็ยังมีผิวที่มันลื่นอยู่ในตัวด้วย ส่วนพลาสติกมีความมันและยังโปร่งใสด้วย สินค้าที่มีคุณสมบัติของพื้นผิวมากกว่าสองลักษณะเช่นนี้ การจัดแสงจึงต้องใช้ไฟมากกว่าหนึ่งดวง และการตั้งดวงไฟก็ต้องให้ถูกตำแหน่งด้วยเพื่อให้ดวงไฟแต่ละดวงทำหน้าที่เผยให้เห็นถึงลักษณะของพื้นผิวได้ถูกต้องครบถ้วนทุกลักษณะ⁴

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ในการจัดแสงนั้นจะต้องพิจารณารูปทรงและพื้นผิวของตัวสินค้าให้ดีก่อน และต้องทราบว่าภาพนั้นต้องการเสนอสินค้าในแง่มุมใด นอกจากนั้นยังต้องระลึกอยู่เสมอว่าสินค้าที่มีลักษณะต่างกันย่อมต้องการการจัดแสงที่แตกต่างกันเสมอ สำหรับการจัดแสงสำหรับสินค้าประเภทต่างๆ มีแนวทางในการจัดแสงดังนี้

การจัดแสงสำหรับวัตถุประเภทกระดาษ

การจัดแสงสำหรับวัตถุประเภทกระดาษมีหลายวิธี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติเฉพาะตัวของกระดาษแต่ละชนิด บางชนิดมีผิวที่หยาบหรือมีลวดลายนูนขึ้น บางชนิดมีผิวที่เรียบละเอียด บางชนิดใสหรือโปร่งแสง แต่บางชนิดก็หนาทึบ ความแตกต่างเหล่านี้จึงทำให้ต้องจัดแสงให้ถูกต้องตรงกับคุณสมบัติของกระดาษ และต้องทราบถึงวัตถุประสงค์ของการถ่ายภาพนั้นเสียก่อนว่าจะบอกอะไรแก่คนดู ตามปกติทั่วไป การถ่ายภาพกระดาษจะมีวัตถุประสงค์อยู่ 3 ประการ คือ⁵

³ Paul Petzold, The Photo guide to lighting. (London: Focal Press, 1977), p.171.

⁴ Ibid., p.172.

⁵ Walter Nurnberg, Lighting for Photography: Mean and Method. (London: Fountain Press, 1948), p.143.

1. เพื่อแสดงการใช้งานหรือประโยชน์จากกระตาศนั้น
2. เพื่อแสดงลวดลายของกระตาศ
3. เพื่อแสดงลักษณะผิวกระตาศ

1. การถ่ายภาพเพื่อแสดงการใช้งานหรือประโยชน์จากกระตาศนั้น

การถ่ายประเภทนี้เหมาะสำหรับการถ่ายหนังสือพิมพ์ กระตาศเขียนจดหมาย นิตยสาร หรือกระตาศที่จัดทำเป็นรูปเล่มเพื่อการใช้งาน เพราะเป็นการถ่ายภาพเพื่อให้เป็นประโยชน์ในการใช้งาน การถ่ายภาพประเภทนี้จึงพยายามแสดงลักษณะการใช้งานตลอดจนรูปเล่มหรือรูปร่างของกระตาศในลักษณะที่ใช้งานอยู่ เช่น การถ่ายภาพหนังสือพิมพ์ที่วางตั้งเป็นกองอยู่บนโต๊ะของนักธุรกิจ เพื่อแสดงถึงคุณสมบัติของหน้าหนังสือพิมพ์ที่ช่วยให้นักธุรกิจสามารถติดตามข่าวสารได้ทันเหตุการณ์

การจัดแสงและการประกอบภาพสำหรับการถ่ายภาพประเภทนี้จึงต้องส่งเสริมให้เห็นบรรยากาศการใช้งานหรือประโยชน์ของกระตาศชนิดนั้นๆ ซึ่งก็ต่อช่างภาพจะต้องจัดแสงเลียนแบบธรรมชาติที่เป็นจริงในสภาพแวดล้อมต่างๆ จึงทำให้การจัดแสงสำหรับการถ่ายภาพของกระตาศในลักษณะนี้ไม่มีรูปแบบการจัดแสงที่แน่นอน เพราะคำนึงถึงเรื่องราวหรือบรรยากาศของภาพเป็นสำคัญ

2. การถ่ายภาพเพื่อแสดงลวดลายของกระตาศ

การถ่ายภาพกระตาศตามวัตถุประสงค์นี้ต้องการแสดงให้เห็นถึงลวดลายหรือตัวหนังสือที่มีอยู่บนผิวกระตาศเพราะลวดลายคือจุดเด่นที่สำคัญของกระตาศประเภทนี้ เช่น การถ่ายภาพกระตาศปิดม่าน กระตาศห่อของขวัญ ฯลฯ ซึ่งกระตาศดังกล่าวมีอยู่มากมายหลายชนิดทั้งที่เป็นผิวมัน ผิวด้าน ผิวหยาบ และผิวละเอียด

เพื่อให้เห็นลวดลายของกระตาศตรงตามที่เป็นความจริง ช่างภาพต้องตั้งกล้องให้เลนส์อยู่กลางภาพและทำมุมกับระนาบของกระตาศ ส่วนการจัดไฟสำหรับการถ่ายภาพประเภทนี้ จะมีปัญหาอยู่สองประการ ประการแรกคือ ทำอย่างไรจึงจะสามารถให้แสงแก่สินค้าได้อย่างสม่ำเสมอทั่วถึงกัน ประการที่สอง ทำอย่างไรถึงจะไม่เกิดแสงสะท้อนที่จุดใดจุดหนึ่ง

สำหรับการจัดแสงถ่ายในสตูดิโอมีข้อแนะนำในการจัดแสง ดังนี้

- ควรใช้ไฟแสงนุ่ม เช่น แสงจากหลอดไฟฟลัด
- อย่าวางไฟในตำแหน่งใกล้กล้อง เพราะทำให้เกิดแสงสะท้อน ควรวางดวงไฟให้เอียงไป

ทางด้านข้างทำมุม 45

- ควรให้แสงจากทางซ้ายและทางขวาเท่าๆกัน การตรวจสอบว่าแสงจากไฟทั้งสองข้างตกกระทบแผ่นกระดาษเท่ากันหรือไม่นั้น อาจทำได้ด้วยการเอากระดาษแข็งมาพับเป็นรูปตัววี (V) แล้ววางไว้ที่จุดกลางของภาพ ให้สันของตัววี (V) เข้าหากกล้อง ในลักษณะนี้จะทำให้แสงไฟแต่ละดวงจะตกกระทบกระดาษแต่ละข้าง ทำให้เราพิจารณาดูว่าความสว่างทั้งสองข้างเท่ากันหรือไม่โดยง่ายนัก⁶

- ถ้าหากแผ่นกระดาษที่ถ่ายมีขนาดเล็ก ก็อาจใช้แสงจากไฟดวงเดียว หากแผ่นกระดาษนั้นรับแสงสว่างไม่สม่ำเสมอ ก็ให้ขยับดวงไฟออกให้ห่างจากแผ่นกระดาษจะช่วยให้แสงสม่ำเสมอขึ้น หรือจะใช้แผ่นสะท้อนแสงตั้งรับแสงจากดวงไฟที่มีอยู่ตรงส่วนด้านมืดกว่าก็ได้

ข้อแนะนำเหล่านี้มีประโยชน์ต่อการถ่ายภาพสินค้าที่มีลักษณะแบน เช่น กระดาษ แต่อย่างไรก็ตามเมื่อจัดแสงเรียบร้อยแล้ว ก่อนกดชัตเตอร์บันทึกภาพ ควรตรวจสอบให้แน่ใจว่าไม่มีแสงสะท้อนเกิดขึ้น บางทีแสงสะท้อนอาจมาจากตัวกล้องหรือสิ่งที่อยู่ใกล้ๆ ก็ได้ ถ้าแสงสะท้อนมาจากกล้องก็ใช้กระดาษดำหรือผ้าดำปิดตัวกล้องเสีย⁷

ในเรื่องของแสงสะท้อนนี้ ถ้าหากผิวกระดาษมีผิวมันวาวมาก เช่น ปกหนังสือ หรือหีบห่อสินค้า จะเกิดปัญหาการสะท้อนแสงที่มากเป็นพิเศษ บางครั้งแม้จะใช้แสงนุ่มแล้วก็ยังปรากฏแสงสะท้อนอยู่อีก ปัญหานี้จำเป็นต้องใช้สเปรย์ลดแสงสะท้อนฉีดเคลือบผิวให้ด้านลงด้วย

⁶ Paul Petzold, op.cit., p.170.

⁷ Ibid.

3. การถ่ายภาพเพื่อแสดงลักษณะของผิวกระดาษให้เห็น⁸

การถ่ายแบบนี้เหมาะสำหรับงานที่ต้องการแสดงลักษณะของเนื้อกระดาษเป็นสำคัญ เช่น การถ่ายภาพกระดาษปิดผนังที่มีลายนูน กระดาษพิมพ์ที่มีตัวพิมพ์นูน กระดาษห่อของขั้วถั่วที่มีเนื้อหยาบ

เพื่อให้เห็นลักษณะของผิวกระดาษ ช่างภาพจำเป็นต้องใช้แสงกระด้างโดยยึดรูปแบบการจัดแสงที่ส่องแสงไฟหลักจากด้านข้าง เพราะการใช้แสงกระด้างจากด้านข้างจะก่อให้เกิดเงาหลอกบนผิวกระดาษ ทำให้เห็นลักษณะของเนื้อกระดาษได้ชัดเจน และถ้ายิงไฟหลักเป็นแสงกระด้างนั้นมุมต่ำมากขึ้นเท่าใด ก็ยิ่งทำให้มองเห็นพื้นผิวชัดเจนมากขึ้นเท่านั้น ส่วนตำแหน่งที่แน่นอนของดวงไฟหลักนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะความเข้มหรือรูปทรงของเงาที่ต้องการ และถ้าต้องการให้เห็นลวดลายของกระดาษนั้นด้วย เช่น การถ่ายภาพกระดาษติดฝาผนังที่มีทั้งดอกดวงที่สวยงามและมีพื้นผิวที่นูนขึ้น กรณีนี้จำเป็นต้องใช้ไฟนุ่มส่องจากด้านหน้าในตำแหน่งใกล้กล้องเพิ่มขึ้นด้วย เพราะไฟแสงนุ่มในตำแหน่งนี้จะช่วยให้เห็นลวดลายที่เป็นดอกดวงได้ชัดเจนขึ้น

การจัดแสงสำหรับวัตถุประเภทผ้า⁹

การจัดแสงสำหรับถ่ายภาพวัตถุประเภทนี้ก็ยึดถือหลักการจัดแสงทั่วไปที่ว่า ถ้าต้องการเห็นพื้นผิวที่หยาบจะต้องให้แสงไฟหลักที่กระด้างจากด้านข้าง ถ้าต้องการเน้นลวดลายของผ้าก็ต้องใช้ไฟนุ่มส่องมาจากด้านหน้า ในตำแหน่งใกล้กล้อง การถ่ายภาพสำหรับการโฆษณาไม่ใช่ทำเพื่อศิลปะสวยงามอย่างเดียว ช่างภาพต้องไม่บิดเบือนลักษณะที่แท้จริงของผ้า ควรถ่ายทอดลักษณะผ้าลงบนภาพตามความเป็นจริง ทั้งเนื้อผ้า สีลัน และลวดลายของผ้า

การถ่ายภาพเพื่อให้เห็นลักษณะของเนื้อผ้าที่แท้จริงอาจทำได้โดยวางผ้าให้ตั้งเรียบบนโต๊ะวางไฟในทางซ้ายหรือขวาของกล้อง ให้โคมไฟอยู่สูงเสมอกับโต๊ะที่วางผ้า เมื่อส่องไฟไปที่ผ้า จะทำให้เห็นลักษณะของเนื้อผ้าอย่างชัดเจนจนอาจจะเกินความเป็นจริง ยิ่งถ้าใช้ไฟกระด้างด้วยแล้ว เพราะฉะนั้นเราอาจเพิ่มไฟแสงนุ่มจากด้านหน้าหรือด้านตรงข้ามเพื่อลดความคมชัดของเงา หรือ

⁸ Walter Numberg, op. cit., p. 144.

⁹ Ibid., p. 131.

อาจจะยกไฟหลักให้สูงขึ้น เพื่อให้เห็นเนื้อผ้าละเอียดขึ้น ทั้งนี้แล้วแต่ว่าลักษณะที่แท้จริงของผ้าเป็นเช่นไร และต้องการถ่ายทอดภาพออกมาในลักษณะไหน¹⁰

จากที่ได้กล่าวมาจะเห็นว่าการถ่ายทอดลักษณะของเนื้อผ้านั้นทำได้ไม่ยากนัก ถ้าหากวางผ้าไว้ในลักษณะซึ่งเรียบบนหน้าโต๊ะ การถ่ายภาพวิธีนี้นิยมใช้กับการถ่ายภาพที่จัดทำเป็นแคตตาล็อกสินค้า เช่น แคตตาล็อกผ้าปูโต๊ะ ผ้ามาเน่ แต่บางครั้งการถ่ายภาพจำเป็นต้องจัดวางผ้าในลักษณะต่างๆ เพื่อเพิ่มความน่าสนใจให้แก่ผ้าได้ การจัดวางผ้าในรูปแบบต่างๆ จะทำให้เกิดปัญหาการจัดแสงขึ้นได้เพราะผ้าจะได้รับแสงไม่ทั่วถึงกัน

ผ้าที่จัดกองไว้โหยงๆ ให้ดูสบายๆ ตรงที่โหยงสูงขึ้นจะถูกแสงมากก็อาจจะเกิดแสงสะท้อนที่ทำให้ห้มองไม่เห็นลวดลาย หรือทำให้ห้มองเห็นผ้านั้นมัน เลื่อมเกินความเป็นจริง ตรงที่เป็นรอยพับเข้าไปก็จะไม่ถูกแสง เกิดเป็นเงามืดทำให้ห้มองไม่เห็นลวดลายตลอดจนสีสันและเนื้อผ้าในบริเวณนั้น การจัดแสงในกรณีนี้จึงต้องพิจารณาตำแหน่งดวงไฟและประเภทของดวงไฟที่ใช้ให้สอดคล้องกับการวางผ้าและลักษณะของเนื้อผ้าด้วย

ผ้าที่วางกองไว้อย่างง่ายๆ อาจจะจัดแสงโดยวางไฟหลักที่มีแสงกระด้างไว้ด้านหลังเพื่อให้เกิดแสงตามขอบแนวผ้า เน้นให้เห็นเป็นรูปทรง รอยพับและรอยหยักของผ้าที่กองไว้อย่างธรรมชาติ จากนั้นก็วางไฟดวงที่สองไว้ด้านข้างเพื่อให้เห็นพื้นผิวของเนื้อผ้า ไฟดวงนี้จะต้องเข้มพอที่จะทำให้เกิดเงาช่วยให้เห็นความหยาบ ความละเอียดของผ้าได้ แต่ต้องไม่เข้มเท่าไฟหลัก แต่หากให้ไฟดวงที่สองแล้วพบว่าเกิดเงามากไป จะต้องใช้ไฟดวงที่สามซึ่งต้องเป็นไฟแสงนุ่มส่องจากด้านหน้า เพื่อให้ความสว่างแก่ส่วนที่เป็นเงา นอกจากนั้นไฟดวงที่สามนี้จะทำให้เห็นความมันของเนื้อผ้าด้วย ถ้าหากแสงไฟที่ใช้ไม่นุ่มจนเกินไป

การจัดแสงสำหรับวัตถุประเภทเครื่องหนัง¹¹

วัตถุประเภทเครื่องหนังส่วนใหญ่ไม่ว่าจะมีพื้นผิวเช่นใด จะต้องเย็บเป็นรูปทรงของใช้เรียบร้อยแล้ว เครื่องหนังจึงมักมีพื้นผิวที่เรียบ ไม่เป็นรอยพับยับเยินอย่างผ้า การจัดวางเครื่องหนังและจัด

¹⁰ Ibid.

¹¹ Ibid., pp140-142.

แสง ช่างภาพจึงต้องพิจารณาลักษณะเด่นของเครื่องหนังและจัดแสงให้สอดคล้องเพื่อให้สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นภาพได้เหมือนจริงมากที่สุด การจัดแสงสำหรับเครื่องหนังสามารถแบ่งตามประเภทของหนังได้ 4 วิธี คือ

1. การจัดแสงสำหรับเครื่องหนังที่มีผิวขรุขระ
2. การจัดแสงสำหรับเครื่องหนังที่มีผิวเรียบ
3. การจัดแสงสำหรับเครื่องหนังที่มีผิวขน
4. การจัดแสงสำหรับเครื่องหนังที่มีผิวมีลวดลาย

1. การจัดแสงสำหรับเครื่องหนังที่มีผิวขรุขระ

เครื่องหนังประเภทนี้ เช่น หนังที่ทำจากจระเข้ ตะกวด เป็นต้น ซึ่งจะต้องมีลวดลายและผิวขรุขระมาก หนึ่งส่วนหลังจะนูนเป็นสันแข็งขึ้นมา มีลักษณะเป็นมันเรียบคล้ายพลาสติกและสะท้อนแสง การจัดแสงสำหรับเครื่องหนังประเภทนี้จึงควรตั้งไฟหลักจากด้านหลังเพื่อให้เห็นรูปทรงของเครื่องหนังแล้วใช้ไฟอีกดวงส่องด้านข้าง เพื่อให้เห็นผิวที่ขรุขระและเน้นความมันของส่วนที่เป็นสันไฟดวงที่สองนี้ไม่ควรใช้แสงกระด้างมาก ขึ้นอยู่กับความต้องการของช่างภาพ ถ้าต้องการให้เห็นความเป็นประกายมันวาวของผิวก็ไม่ควรใช้แสงที่นุ่มมากนัก การขัดถูผิวให้ขึ้นมันจะช่วยให้ดูเป็นประกายมากขึ้น แต่ถ้าไม่ต้องการให้มองเห็นความมันมาก ก็ให้ใช้แสงที่นุ่มมาก ๆ

2. การจัดแสงสำหรับเครื่องหนังที่มีผิวเรียบ

เครื่องหนังประเภทนี้อาจทำจากหนังวัว หรือหนังหมู ถึงแม้จะจัดว่าเป็นประเภทหนังเรียบแต่ก็ไม่เรียบเหมือนแผ่นพลาสติก เพราะจะมีร่องรอยหยาบๆ ตามธรรมชาติ และยังมีทั้งชนิดด้านและมันด้วย

ถ้าต้องการให้เห็นลักษณะความหยาบ ความละเอียดหรือร่องรอยตามธรรมชาติของหนัง ก็ต้องใช้ไฟสปอตแสงกระด้างส่องมาจากมุมต่ำ หรือส่องมาจากด้านข้างก็ได้ แล้วให้ไฟแสงนุ่มเพื่อให้ความสว่างในส่วนที่เป็นเงาจากด้านตรงกันข้ามกับไฟสปอตหรือจากด้านหน้าในตำแหน่งกล้อง แต่ถ้าหากต้องการเห็นความมันของเครื่องหนังก็ต้องให้แสงไฟที่ไม่นุ่มมากทางด้านหน้า เพราะแสงไฟ

ในตำแหน่งนี้จะทำให้เกิดแสงสะท้อนเป็นประกายของผิว จะสะท้อนมากหรือน้อยนั้นก็ขึ้นอยู่กับความแรงของแสงที่ส่องและความมันของตัวผิวนั่นเอง

3. การจัดแสงสำหรับเครื่องหนังที่ผิวมีขน

ขนสัตว์บางชนิดมีลักษณะขนฟู เช่น เครื่องหนังจากกระต่าย หนังเลื้อ การจัดแสงต้องสามารถแสดงให้เห็นขนที่ฟู ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษของเครื่องหนังประเภทนี้ได้

การให้แสงไฟหลักจากด้านข้างจะช่วยให้มองเห็นขนที่ฟูขึ้นอย่างชัดเจน แสงไฟที่เข้มและกระด้างจะช่วยเน้นความฟูขึ้น แต่หากกระด้างมากๆ จะทำให้เห็นขนนั้นแข็งไม่ฟูนุ่ม จึงควรใช้ไฟลบเงาแสงนุ่มส่องมาจากด้านหน้า หรือจากด้านตรงข้ามของไฟหลัก

เครื่องหนังที่มีขนอีกประเภทคือ หนังกลับ หนังชนิดนี้แบ่งออกเป็น 2 ชนิดคือ ชนิดขนละเอียดและชนิดขนหยาบ หนังกลับต้องการจัดแสงที่สามารถทำให้เห็นผิวที่เป็นขนสั้นๆ หนังกลับชนิดละเอียดจัดแสงลำบากกว่าชนิดขนหยาบ เพราะถ้าขนละเอียดมากบางที่อาจมองไม่เห็นจากภาพถ่าย จึงควรใช้แสงไฟที่กระด้างมากๆ และให้ไฟจากมุมต่ำ

ข้อควรระวังในการถ่ายภาพหนังประเภทนี้ คือ ทิศทางของขนบนหนังซึ่งมักบิดไปบิดมาไม่มีระเบียบ ฉะนั้นก่อนถ่ายภาพจะต้องใช้แปรงมาแปรงขนหนังให้ไปในทิศทางเดียวกันเสียก่อน

สำหรับการถ่ายภาพหนังกลับสีดำการจัดแสงจะยิ่งทำยากขึ้นเพราะสีดำเป็นสีที่ไม่สะท้อนแสงและไม่เห็นเงาบนตัวเองเลย วิธีแก้ปัญหาก็ต้องถ่ายโดยให้แสงมากกว่าปกติ (overexposure) เพื่อให้หนังกลับนั้นเป็นสีเทาเข้ม จากหลังจึงไม่ควรเป็นสีอ่อนเพราะการถ่ายแบบนี้จะทำให้สีของฉากยิ่งซีดจางลงอีก

4. การจัดแสงสำหรับเครื่องหนังที่ผิวมีลวดลาย

เครื่องหนังประเภทนี้ เช่น หนังของตุ๊กแก หนังงู เป็นต้น ที่มีลักษณะที่โดดเด่นคือ สีฉูดฉาดและลวดลายที่สวยงาม การจัดแสงสำหรับหนังประเภทนี้จึงไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างแสงและเงาของไฟหลักและไฟลบเงา การจัดแสงจึงสามารถใช้แสงที่กระด้างหรือนุ่มก็ได้ แต่ต้องไม่

ทำให้เกิดเงาหรือแสงสะท้อนอันจะทำให้ไปบดบังลวดลายที่งดงาม จึงเท่ากับเป็นการกำหนดอย่างกว้างๆ ว่า ไฟหลักควรมาจากด้านหน้าในตำแหน่งใกล้กล้อง ซึ่งจะไม่ทำให้เกิดเงาขึ้น ส่วนความนุ่มหรือกระด้างของแสงไฟก็ขึ้นอยู่กับความมันที่แท้จริงของตัวหนังเอง ดังที่เคยกล่าวมาแล้ว

การจัดแสงสำหรับวัตถุประเภทโลหะ¹²

โลหะมีคุณสมบัติสะท้อนแสงได้มาก การจัดแสงสำหรับการถ่ายภาพโลหะที่มีผิวมันจะมีความแตกต่างจากการจัดแสงสำหรับโลหะผิวด้านเล็กน้อย

สำหรับโลหะผิวมัน จะพิจารณารูปร่างของตัวสินค้าก่อน หากมีรูปร่างๆ เหมือนเหรียญ การจัดแสงจะไม่ยุ่งยากเพราะแสงที่สะท้อนออกมาจะอยู่ในทิศทางเดียวกัน จัดแสงโดยให้ไฟหลักที่มีแสงกระด้างจากด้านข้าง และไฟลบเงาที่มีแสงนุ่มจากด้านหน้า โดยไฟหลักทำหน้าที่แสดงลวดลายต่างๆ และไฟลบเงาจะช่วยให้เห็นรายละเอียดเพิ่มเติมพร้อมแสดงความมันวาว

ส่วนโลหะผิวมันที่ไม่มีรูปร่าง จะสะท้อนแสงได้หลายทิศทางทำให้รูปร่างและรายละเอียดบิดเบือนไป การให้แสงในกรณีนี้อาจทำได้โดยใช้แผ่นสะท้อนแสงวางไว้รอบตัวสินค้าด้านหน้า แล้วใช้ไฟส่องไปที่แผ่นสะท้อนแทนเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดแสงสะท้อนบนตัวสินค้า

ถ้าผิวของโลหะมีลักษณะที่มันวาวมาก เช่น เครื่องเงินที่ขัดมัน เหล็กที่ชุบโครเมียม การจัดแสงสำหรับโลหะประเภทนี้ควรใช้ดวงไฟที่มีแสงนุ่มมากๆ ถ้าใช้แสงสะท้อนจากกระดาษขาวจะเหมาะสมที่สุด เพราะจะใช้แสงที่นุ่มนวลจริงๆ ต้องคอยพยายามระวังเรื่องเงาสะท้อนเป็นพิเศษ

ถ้าหากโลหะนั้นรูปร่างกลมหรือรูปโค้ง การจัดแสงคือ วางแผ่นสะท้อนแสงเป็นรูปโค้งครึ่งวงกลมไว้ด้านหน้า และใช้ไฟส่องไปที่แผ่นสะท้อนรูปโค้งนั้น แล้วให้แสงสะท้อนที่นุ่มนวลสะท้อนกลับไปที่ตัวสินค้าอีกที วิธีอีกอย่างหนึ่งคือ การใช้เต็นท์กรองแสง โดยวางสิ่งที่ย้ายไว้ในเต็นท์ แล้วจัดแสงโดยกำหนดให้มีไฟหลักและไฟลบเงาเหมือนการจัดแสงตามปกติ แต่แสงไฟจะส่องจากนอกเต็นท์วิธีนี้จะทำให้ไม่เกิดแสงสะท้อน แสงที่ได้จะนุ่มนวลสวยงาม

¹² Paul Petzold, op. cit., p. 173.

สำหรับการลดแสงสะท้อนเฉพาะที่ ก็อาจจะใช้สเปรย์ลดแสงสะท้อนชนิดในตำแหน่งที่ไม่ต้องการนั้น แต่ควรฉีดอย่างระมัดระวังและคำนึงถึงหลักความจริงด้วย

โลหะที่มีผิวด้าน เช่น ตะกั่ว อะลูมิเนียม ฯลฯ ก็ใช้วิธีเดียวกันแต่การจัดแสงจะง่ายขึ้นเพราะไม่ต้องระวังเรื่องแสงสะท้อนและเงาสะท้อนมากนัก และถ้าต้องการจุดสว่างเฉพาะที่ใช้ไฟไฟโฟโต้พลัดแสงนุ่มส่องไปที่ผิวด้านนั้นตรงๆ

การจัดแสงสำหรับวัตถุประเภทไม้

โดยส่วนใหญ่แล้วการถ่ายภาพประเภทนี้จะเป็นการถ่ายไม้ในรูปที่ประกอบเป็นวัตถุ หรือของใช้เรียบร้อยแล้ว จึงต้องคำนึงถึงความสำคัญของอย่าง คือ ต้องถ่ายทอดให้เห็นลวดลายของเนื้อไม้ และถ่ายทอดให้เห็นความมั่งคั่งของตัววัสดุหรือของใช้นั้นไปพร้อมๆ กันด้วย

การจัดแสงเพื่อให้เห็นรูปทรงของสินค้าก็คือการจัดไฟที่คำนึงถึงความลึกของภาพ โดยอาศัยแสงและเงาช่วย กล่าวคือ ส่วนที่อยู่ด้านหน้าจะต้องสว่างและจะมีเงาไปตกกระทบที่ส่วนด้านหลัง

ดังนั้นแสงหลักที่ใช้ในการจัดแสงจึงควรเป็นไฟแสงกระด้างที่ส่องด้านข้าง เพราะจะช่วยให้เกิดเงาและสร้างความลึกให้กับภาพ แต่ต้องระวังเรื่องแสงสะท้อนด้วย ยิ่งถ้าหากไม้มีเคลือบสารที่ช่วยเพิ่มความมัน ก็จะทำให้มองไม่เห็นส่วนที่เป็นลายไม้ วิธีแก้ไขจึงใช้ไฟลงเงาแสงนุ่มช่วยลดความแตกต่างระหว่างส่วนที่ถูกแสงกับส่วนที่เป็นเงามืด ทำให้เห็นลวดลายของเนื้อไม้ได้ชัดขึ้น

การถ่ายภาพวัตถุประเภทนี้ บางครั้งอาจพบว่าบางส่วนนั้นเมื่อวางตำแหน่งไฟหลักและลงไฟเงาแล้วยังไม่สวยงามเท่าที่ควร กรณีเช่นนี้อาจจะใช้ไฟกระด้างดวงเล็กๆ ส่องไปที่มุมหรือสันของตัวสินค้านั้นเพื่อให้เกิดแสงแวววับสร้างความน่าสนใจให้กับวัตถุมากขึ้นได้

การจัดแสงสำหรับวัตถุประเภทเครื่องดินเผา¹³

เครื่องดินเผามีอยู่ 2 ชนิด ชนิดที่เคลือบผิวกับชนิดไม่เคลือบผิว โดยมีลักษณะแตกต่างกัน คือ ชนิดที่เคลือบผิวจะเป็นมันสดใสและเรียบกว่า ส่วนชนิดที่ไม่เคลือบผิวจะมีผิวหยาบด้านและสีหม่น

เครื่องดินเผาชนิดเคลือบจะมีความมันเป็นลักษณะเด่น และผิวของเครื่องดินเผาชนิดนี้จะละเอียด ดังนั้นการจัดแสงจึงมุ่งมันให้เห็นความเป็นประกาย แต่เป็นประกายที่นุ่มนวลไม่กระด้างและแรงเหมือนแสงโลหะ ดังนั้นการจัดแสงจึงไม่ควรใช้แสงกระด้างมาก เพราะจะทำให้ดูผิดธรรมชาติและด้วยคุณค่าของแสงไฟหลักที่ใช้ควรเป็นแสงนุ่มและทำมุมประมาณ 45 องศา เพื่อให้แสงสะท้อนบาง ๆ ที่ผิวมันของวัตถุตามต้องการ

ส่วนจุดเด่นของเครื่องเคลือบดินเผาที่ไม่เคลือบผิวอยู่ที่ผิวขรุขระ ซึ่งบ่งบอกถึงความเป็นธรรมชาติการจัดไฟจึงควรใช้แสงกระด้างและให้แสงส่องมาจากด้านข้างหรือในมุมต่ำเพื่อให้เกิดเงาที่กระด้าง เพื่อนั้นให้เห็นลักษณะพื้นผิวของวัตถุที่ขรุขระนั้น การใช้ไฟลบเงาจึงควรใช้ให้น้อยที่สุด เพราะหากใช้มากจะทำให้ไปลบลักษณะเด่นของเครื่องเคลือบชนิดนี้ไปหมด และเพื่อความสวยงามอาจใช้ไฟดวงเล็กๆ นี้ให้แสงระดับส่องจากด้านหน้าเพื่อให้เกิดจุดสว่างในตำแหน่งที่เหมาะสม ซึ่งจะทำให้ภาพดูมีชีวิตชีวาเพิ่มขึ้น

การจัดแสงสำหรับวัตถุประเภทเครื่องแก้ว

เครื่องแก้วเป็นวัตถุที่มีความงามที่ผสมผสานระหว่างลักษณะโปร่งแสงที่ให้ความรู้สึกบางเบากับการสะท้อนแสงที่ทำให้เกิดประกายวาววับ ยิ่งไปกว่านั้นเนื้อของแก้วเองยังมีคุณสมบัติหักเหแสงได้อีกด้วย

ด้วยคุณสมบัติเหล่านี้การถ่ายภาพแก้วที่สวยงามนั้น ต้องมีทั้งความชำนาญ และความสามารรถในการมองความสวยงามจากแสงสะท้อนและแสงหักเหที่เกิดขึ้นได้ด้วย ซึ่งการสะท้อนและหักเหของแสงเหล่านี้ไม่สามารถคำนวณได้ ต้องลองปฏิบัติและสังเกตด้วยตาตนเอง

¹³ Ibid.,p.147.

การจัดแสงของวัตถุประเภทนี้ แบ่งออกได้เป็น 3 วิธี คือ

1. การจัดแสงเลียนแบบธรรมชาติ
2. การจัดแสงโดยพิจารณารูปทรงของเงาและหักเห
3. การจัดแสงโดยใช้เทคนิคกำจัดเงา

การจัดแสงโดยสามวิธีนี้ มีวิธีต่างกัน ภาพเครื่องแก้วก็จะความงามเฉพาะตัวที่ไม่เหมือนกัน
ดังนี้

1.การจัดแสงเลียนแบบธรรมชาติ

เป็นการจัดแสงที่พิจารณาถึงแสงและเงาตามหลักการทั่วไป คือ จะใช้ไฟหลักและไฟลบเงาส่องไปยังเครื่องแก้วตรง ๆ การจัดแบบนี้จะทำให้เห็นรูปทรง ตลอดจนลักษณะการสะท้อนแสงหรือการหักเหแสงของเนื้อแก้วอย่างตรงไปตรงมา บางครั้งจึงอาจทำให้รูปทรงของแก้วบิดเบี้ยวและไม่ตรงกับที่เป็นจริง ดังนั้นการจัดแสงด้วยวิธีนี้ต้องพิจารณาการวางตำแหน่งดวงไฟที่ถูกต้อง

การให้แสงแบบนี้มีข้อควรระวังอีกประการ คือ บางครั้งอาจเกิดเงาสะท้อนสิ่งที่อยู่ด้านหน้าได้ ฉะนั้นจึงควรตรวจสอบดูเงาสะท้อนก่อนบันทึกภาพ

2.การจัดแสงโดยพิจารณารูปทรงของเงาและแสงหักเห

การจัดแสงวิธีนี้ต่างจากวิธีแรกตรงที่ช่างภาพจะพยายามประกอบภาพเพื่อหาตำแหน่งของสิ่งที่ถ่ายและดวงไฟที่จะทำให้เกิดเงาหักเหที่มีรูปทรงแปลกๆ แม้จะใช้ไฟส่องตรงไปที่แก้วเช่นเดียวกับวิธีแรก แต่สิ่งที่สนใจมากกว่าคือ รูปทรงของเงาและแสงที่หักเหอย่างไม่มีรูปแบบ ช่างภาพจะเป็นผู้หามุมมองเอง รวมทั้งการประกอบภาพและกำหนดตำแหน่งไฟเพื่อให้ได้รูปทรงของเครื่องแก้วและแสงเงาที่ก่อให้เกิดความสวยงามแก่ภาพถ่าย โดยที่บางครั้งรูปทรงหรือสีส้มของเครื่องแก้วอาจจะบิดเบี้ยวหรือบิดเบือนจากที่เป็นจริง

3.การจัดแสงโดยใช้เทคนิคกำจัดเงา

เป็นวิธีที่นิยมมากที่สุด เพราะเป็นการจัดแสงที่ให้ภาพที่เรียบง่ายและช่วยมองเห็นรูปทรงของเครื่องแก้วได้สมบูรณ์ เพราะไม่มีเงาสะท้อนและแสงหักเหรบกวน เทคนิคกำจัดเงานี้มีอยู่ 3 วิธีคือ

- การใช้เต็นท์กรองแสง

การใช้เต็นท์กรองแสงเป็นการตัดแสงสะท้อนและเงาที่จะเกิดขึ้นทั้งหมด แก้วจะดูบางเบาเพราะปราศจากเงา ถ้าต้องการจุดสว่างก็ทำได้ โดยการเจาะช่องที่เต็นท์แล้วสอดไฟดวงเล็กๆ ส่องไปในตำแหน่งที่ต้องการ วิธีนี้ค่อนข้างสะดวกและง่าย แต่มักได้ภาพที่ไม่น่าสนใจเท่าที่ควร

- การให้แสงผ่านกระจกหรือพลาสติกฝ้า

วิธีนี้จะวางเครื่องแก้วไว้หน้ากระจกหรือแผ่นพลาสติกฝ้า แล้วให้แสงไฟส่องผ่านจากด้านหลังผ่านกระจกหรือแผ่นพลาสติกฝ้ามายังแก้ว แต่ที่นิยมปฏิบัติกันนั้น ช่างภาพมักวางเครื่องแก้วบนแผ่นกระจกหรือพลาสติกฝ้าแล้วให้แสงจากด้านล่าง ส่วนฉากหลังก็ใช้ดวงไฟส่องให้สว่างต่างหาก การให้แสงสว่างวิธีนี้จะให้ภาพปราศจากเงาเช่นเดียวกับการใช้เต็นท์กรองแสงแต่มีความคล่องตัวสามารถจัดฉากหลังได้มากกว่า

- การให้แสงแก่ฉากหลัง

เมื่อต้องการจัดแสงโดยให้แสงแก่ฉากหลัง ต้องวางแก้วให้ห่างจากฉากหลังพอสมควร เพื่อที่แสงไฟจะไม่กระทบถึงตัวแก้ว การให้แสงแบบนี้มักส่องไฟจากด้านบนตัวแก้วไปยังฉากหลัง

ไฟหลักที่ใช้ในกรณีนี้คือ ไฟสปอตไลท์ ซึ่งการให้ไฟหลักที่สว่างมากส่องไปที่ฉากหลังจะทำให้ฉากหลังเป็นสีดกหลันจากอ่อนในตำแหน่งที่ไฟส่องไปตรงๆ ค่อยๆ เพิ่มขึ้นในตำแหน่งที่อยู่ห่างไฟออกไป และแสงจากฉากหลังจะสะท้อนมายังแก้วทำให้ได้ภาพที่สวยงาม นุ่มนวล และไม่มีแสงสะท้อน